

INNSPILL I FORBINDELSE MED DETALJREGULERINGSPLAN FOR FV. 3718 BLAKSTAD BRU TIL BØYLESTAD

I forbindelse med utvikling av Bøylestad industriområde skal Agder fylkeskommune gå i gang med å lage en detaljreguleringsplan for fv. 3718 fra Blakstad bru til Bøylestad. Froland historielag ønsker derfor å komme med flere innspill til prosessen. Langs den 10 kilometer lange strekningen ligger det flere historiske kulturminner. Fra Espeland til Bøylestad er det en strekning på cirka 6,5 kilometer som ennå inneholder tydelige spor etter kobbervirksomheten i Froland fra årene 1864-1885. Bryggen på Espeland, jernbanetraseen og området rundt kobbergruvene på Skyttemyr og Bøylestad ligger utsatt til med tanke på eventuelle inngrep i fremtiden.

Vi vil her trekke frem følgende kulturminner:

1) Maskingeværstilling fra 2. verdenskrig ved Skredderhaven

2,1 kilometer fra Blakstad bru, cirka 30 meter opp i heia fra veien, ligger en tysk maskingeværstilling fra 2. verdenskrig. Sommeren 1944 planla den tyske okkupasjonsmakten flere forsvarslinjer som skulle følge naturlige barrierer i terrenget på østsiden av Nidelva mellom Arendal og Åmli. Den aktuelle maskingeværstillingen er ca. 75 meter lang.

Skyttergrav fra 2. verdenskrig. (Foto: Kulturminnesøk/Thor Dahl Johnsen)

2) Espeland nedre brygge

Bryggen på Espeland ligger cirka 3,1 kilometer fra Blakstad bru. Den var sentral i forbindelse med gruvedriften i Froland etter at *Arendal Mining & Smelting Company* kjøpte Bøilestad

Kobberverk av *Smith & Thommesen* i 1878. Kobbermalmen fra gruvene på Bøylestad og Skyttemyr ble fraktet med lokomotiv ned til Espelandslia. Derfra ble vognene firt ned til bryggen. Fra Espeland nedre brygge ble kobbermalmen fraktet videre til smelteverket i Osevollen.

Espelands nedre brygge (Foto: Johnny Østreim)

3) Jernbanetraseen i Espelandslia

Cirka 3 kilometer fra Blakstad bru går det en liten slepe opp til høyre. Den fører opp til den gamle jernbanetraseen som gikk mellom Espeland og Bøylestad. For å effektivisere frakten av kobbermalmen fra gruvene på Skyttemyr og Bøylestad gikk *Arendal Mining & Smelting Company* i gang med å anlegge en jernbane fra den nederste bryggen på Espeland og opp til gruvene. Arbeidet ble igangsatt i april 1878, og var ferdig i januar 1879. Malmen ble fraktet med lokomotiv fra gruvene og ned til Espelandslia.

Banen er interessant både ut fra et gruvehistorisk, men også fra et samferdselshistorisk perspektiv. Da den ble bygget i 1878/79 var det den eneste jernbanen på Sørlandet. Den nærmeste jernbanestrekningen i øst var på Kongsberg. Den nærmeste jernbanestrekningen i vest var i Egersund.

I Espelandslia er den oppmurte banetraseen fortsatt godt synlig og nesten helt intakt (minus skinner og sviller). Strekningen her er på ca. 960 meter.

Jernbanetraseen i Espelandslia. Fylkesveien skimtes nede til venstre i bildet. (Foto: Johnny Østreim)

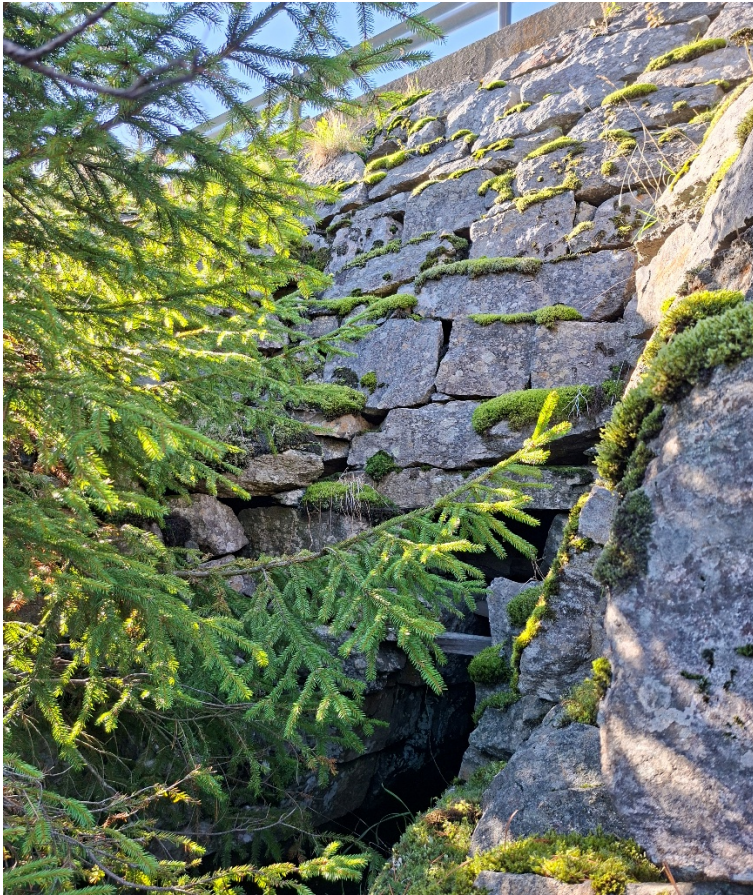
Banelegemet sett fra fylkesveien, 3,0 kilometer fra Blakstad bru. (Foto: Johnny Østreim)

4) Bru ved Solheimstjenna

5,0 kilometer fra Blakstad bru går veien over en liten bekk ved Solheimstjenna. Dagens vei er bygd oppå de gamle brukarene til den gamle jernbanen.

Bru ved Solheimstjenna . (Foto: Johnny Østreim)

Bru ved Solheimstjenna. (Foto: Johnny Østreim)

Bru ved Solheimstjenna. (Foto: Johnny Østreim)

5) Strekningen før Skyttemyr gruve

På en strekning 6,7-7,1 kilometer fra Blakstad bru går rester av den gamle jernbanetraseen like til høyre for dagens fylkesvei (i retning Blakstad-Bøylestad).

6) Skyttemyr gruve

Det gamle gruveområdet ligger 7,1 kilometer fra Blakstad bru. Sporene etter kobbergruven på Skyttemyr er fortsatt godt synlig. Driften kom i gang i 1866. Gruven hadde en dybde på 167 meter, og herfra gikk det en lang gruvegang nordøstover under Solheimsvannet. Tuftene etter kraftverket, som inneholdt fem dampkjeler, er fortsatt synlig ved gruvene. Det samme er tuftene etter knuse- og vaskeverket, samt direktørboligen. På Skyttemyr opphørte gruvedriften 15. mars 1882. Da var det ikke nok kapital til virksomheten. Arbeidsredskapene ble liggende igjen nede i gruen, og den ble siden oversvømt av vann. Bygninger og maskiner ble auksjonert bort i årene 1888-1891.

Gruveområdet på Skyttemyr, sett fra fylkesveien. (Foto: Johnny Østreim)

Gruvegang på Skyttemyr. (Foto: Johnny Østreim)

7) Strekning øvre del av Solheimsvannet

På en strekning 7,5-7,8 km. fra Blakstad bru er det fortsatt svært godt synlig at dagens vei er bygd på den opprinnelige jernbanetraseen. Murene synes godt nedenfra Solheimsvannet.

Over en strekning på over 300 meter er de gamle jernbanemurene synlige under veien ved den øvre delen av Solheimsvannet. (Foto: Thor Dahl Johnsen)

8) Jernbanetrase frem til Bøylestad gruver

8,7 kilometer fra Blakstad bru går de siste 500-600 meterne av den gamle jernbanetraseen inn i skogen til venstre mot kobbergruvene på Bøylestad.

Jernbanetrase inn til Bøylestadgruvene. (Foto: Johnny Østreim)

Oppsummering

Selv om bygninger og maskiner er borte, er det fortsatt synlige spor etter kobbergruvevirksomheten i Froland. Restene etter kobberverket på Osevollen er godt synlige. Deretter følger sporene nærmest sammenhengende fra bryggen på Espeland, via jernbanen til gruvene på Skyttemyr og Bøylestad. Det som ligger igjen, kan ha stor formidlingsverdi

Med vennlig hilsen

Froland historielag v/ Johnny Østreim